

ICAPA 2011 ve Bir Dünya Üniversitesi Kurmak

Mehmet GÜNENÇ*

“Yeni bir dünya üniversitesi kurmak ama bunu Asya’nın değerleriyle dolu bir bakış açısıyla yapmak...”. İlginin giderek arttığı organizasyonun kurucuları olan Prof Dr. Alparslan Açıkgenç ve Güney Koreli Prof. Dr. Choi Woo-Won’un sözleri bu yıl 5’si Japonya’da düzenlenen ve kısa adı **ICAPA (Uluslararası Asya Felsefe Derneği Konferansı)** olan **Asya Felsefe Derneği**’nin vizyonunu ifade eder dersek, sanıyoruz ki, yanılmayız. Aslına bakılırsa Asya Felsefe Konferansı, katılımcıların sadece sundukları tebliğlerle değil, aynı zamanda binlerce kilometre uzaklıktaki farklı yerlerden biraraya gelerek oluşturdukları sinerjiyle kendi kendini geliştiren bir derneğin faaliyetine dönüşmüş durumda. Nitekim konferansın bu seneki başlığı da bu sinerjiyi taşıyacak biçimde seçilmiş: *Çoğulculuk ve Asya Topluluğunun Tarihteki Kimliği*.

Dikkatimizi çeken hususların başında, sunulan tebliğlerle Asya’nın kültürel çoğulluğunun sadece bir çeşitlilik değil bir zenginlik olarak karşımıza çıkmasıdır. Çünkü bir **Asya Üniversitesi** kurmak ve bunu dünyaya mal etmek aslında çeşitliliğin zenginlik olarak yatırıma dönüştürülmesi anlamına gelmektedir. Binaenaleyh, bilginin kültürel farklılığın sınırlarını aşmadığı durumlarda göreceliğe düşülmesini değil, kültürel farklılığa rağmen aynı ve ortak yönlerinin kullanılmasını vurgulamaktadır Asya Felsefe Derneği’nin bakış açısı. Bu bağlamda, değerli hocamız Prof Dr. Alparslan Açıkgenç’in sözleri ise daha anlamlı: Globalizmin altında kimlik kavramını kaybeden bilginin **glokallizm** ile

* Yrd. Doç. Dr., Fatih Üniversitesi Felsefe Bölümü

bunu tekrar kazanması. Aslında glocalizm, bilgide kimlikte görüldüğü üzere, niteliğe önem vermeyen globalizme tepki olarak anlaşılabilir. Çünkü bilginin malumat yığını haline dönüştüğü bir ortamda önemli olan bilginin çabuk yayılmaya elverişli olmasıdır. Nitekim globalizm zamanın ve mekânın alt edildiği yeni dünyanın bir akımı olarak hepimiz tarafından ister istemez kabul edilmiş durumda. Bu anlamda imajlarla düşündürülme(me)nin bilginin formatı haline gelmesi acı vericidir. Çünkü televizyon ya da internete aktarılarak çabuk yayılıyor olması, bilginin(!) sanki bir şartı haline gelmektedir. Rahatsız edici olan, insanların bu teknolojik aletleri kullanırken farklılıkları mümkün olduğunca görmezden gelerek tek bir model etrafında kendilerini sunmaya ya da belirlemeye kalkışmalarıdır. Bunun bugün Amerika'nın değerlerini taşıdığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Yani bir Amerikan eğiliminin olduğu aşikârdır. Herhangi bir ülkenin değerleri olmasına karşı çıkılması değil sorun olan nokta. Kaygı verici olan daha çok, bir ülkenin değerlerinin etrafımızı sarmasının bu denli yoğun olmasıdır. Buna karşılık olarak, yapılması gereken bir eğilime hemen bir başka eğilimle karşılık vererek bu amansız yarış devam ettirmek yerine, aslında neye ihtiyacımız olduğunu, ne olduğumuz ve ne olmamız gerektiğinden hareketle bilmeye çalışmaktır. İşte glocalizm, bilgideki farklılığın **samimi** olunursa aslında şu ortak arayışı taşıyarak aşılabileceğinin ifadesidir: **Hepimizin hakikati bulmamızın, mutlu, huzurlu ve barış içerisinde olmamızın.** Bu anlamda glocalizm kimliği ortaya koymanın, aslında bu ortak kaygıyı taşıyan insanların sadece samimiyetiyle anlamlı hale gelebileceğini göstermektedir. Nitekim Japon ırkının ve dilinin diğer dil ve ırklarla ortak kökeni üzerine yapılan tebliğ kadar, yeni Toshihiko Izutsu'lar olmak isteyen İslam Felsefesine ve Tasavvufuna meraklı akademisyenleri de görmek oldukça etkileyiciydi. Onların da, aynı Mevlana, İbn Arabi, Gazali hakkında bizzat o bölgenin akademisyenlerin verilen tebliğlerden etkilenmeleri gibi. Bunun yanında, Koreli, Çinli, Moğolistanlı akademisyenlerin tebliğlerinin kattıkları renkliliği de ifade etmek lazım.

Konferanstaki bu zenginlik aslında gelecekte kurulması arzu edilen Asya Üniversitesi'nin bir zenginliği olabilir mi? Mesela bu farklı kültürlerden ve ırklardan oluşan topluluğun ileride kurulması hayal edilen Asya Üniversitesi öğrencilerinden oluşması mümkün mü? Bunun için yukarıda da isimlerinden bahsettiğimiz iki değerli akademisyenin fikirlerinin ne kadar olgunlaşmış olduklarını burada biraz daha gözler önüne sermek istiyoruz. Onların fikirlerini sadece kurucu kişi olmaları nedeniyle değil, ilk başta hayal ürünü olarak kalacağı düşünülen bir idealin nasıl somutlaşmaya başladığını ve dünyaya yön vermeyi amaçladığını göstermek açısından önemli bulduğumuzu belirtmeliyiz.

Öncelikle iki şekilde değerlendireceğiz Asya Üniversitesi idealini. Sayın hocam Prof. Dr. Alparslan Açıkgenç'in fikirlerini teorik düzeyde, sayın Prof. Dr. Choi Woo-Won'un fikirlerini de pratik düzeyde kabul edeceğiz.

Aslına yukarıda bahsedilen glocalizm kavramının etrafında kalarak Asya Üniversitesi'ni açıklamanın faydası vardır. Çünkü ilk başta yerelliğe vurgu yapan bir kavram ile üniversite kavramının içinde bulunan evrenselliğin birbiriyle çatıştığı düşünülebilir. Buna karşın bu çatışmayı diyalektik bir ilişki olarak okumak ve bunları aslında bir bütünlüğün iki tarafı olarak görmek daha doğru olur kanaatimizce. Bu anlamda yerellik ve evrenselliğin birbirlerini tamamlayan bir forma kavuşmaları aslında olması gereken bir durumdur. Mesele bunların insanın eğitim ve öğretim sürecinde nasıl verileceğine ilişkindir. Burada şu sonucun değerlendirilmeye çalışılmasının önemli olduğunu düşünüyoruz: "Eğitim aslında Üniversite'de başlar." Çünkü bilginin çocuğa verilmesi aslında bu bilginin nerede üretildiğine ilişkin soruyu cevaplayabilmemizi gerektirir. Üniversite hariç diğer bütün kurumlar aslında bilginin üretildiği, geliştirildiği bir yer olmaktan ziyade bilginin aktarıldığı yerlerdir. Lise, ortaokul ve ilkokul ve nihayetinde de aile ocağında bilgi üretilmekten ziyade öğretilir ve aktarılır. Bu anlamda sadece **Üniversite** bilginin kaynağıdır. Nitekim Asya Üniversitesi idealinin eğitim felsefesinde bir insanın öğrenimine ilişkin olarak şu beş aşamanın belirlendiğini görüyoruz:

1. Günlük yaşantımızın yavaş yavaş sistematize edilmeye başlandığı okul öncesi erken eğitim dönemi.
2. Bireyin dünya görüşünün oluşmaya başladığı temel eğitim dönemi.
3. Bilgi yapısının bireyin dünya görüşünde şekillendiği orta eğitim dönemi.
4. Bireyin bilgi yapısında bilimsel kavramlar şemasının oluşmaya başladığı yüksek eğitim dönemi.
5. Bu kavramsal şemanın uzmanlaşmayla geliştirilmesi ve böylece bilginin üretilmesi dönemi.¹

Özellikle yüksek öğrenime gelinceye kadar eğitim ve öğretimin taşınması gereken temel ilke bilginin anlamı ve faydasının anlaşılacak içselleştirilmesidir. Bunun için de bilginin bireyin yeteneklerine ve

¹ Alparslan Açıkgenç, "Asian perspectives in the idea of a world University", Icapa 2011, Asian Philosophical Association, 2011. s. 2.

tabiatına uygun bir biçimde düzenlenmesi gerekmektedir.² Burada öğrenci olarak bireyin kazanması gereken, bilginin her düzeyinin bir karşılığı olduğunun idrak edilmesidir. Bu nedenle her insan gündelik bilgiye yansiyacak şekilde, **dünya görüşü** denilen bir bütünün içerisinde bilimsel bilginin anlamını kavrayarak bilginin geliştirilmesine ilişkin katkıda bulunmayı bir görev bilecektir. Az önce yukarıda “Eğitim aslında üniversitede başlar.” sözü böylece anlam kazanmış olur. İkinci olarak evrensel değerlerin ne olduğu üzerinde durulmasından bahsetmek gereklidir. İlginç olan nokta evrensel değerlerden bahsedildiğinde **Asyalılığa** vurgu yapılmasıdır. Asyalılık, karşımıza belirli yerel değerlerin evrenselleştirilmesi olarak değil, evrensel değerlerin yerelleşebileceğini göstermektedir. Bu anlamda yukarıdaki eğitim anlayışı çerçevesinde bilginin kullanımını öğrenen birey, bunu evrensel bir formdan kendi yerelliğine rahatlıkla aktarabileceğinden kendi yerelliğinden evrensel bir forma da rahatlıkla geçiş yapabilecektir.

Yukarıda özetlemeye ve yorumlamaya çalıştığımız teorik yapıya karşılık anlamaya çalışacağımız pratik yapı için sayın Prof. Dr. Choi Woo-Won’un görüşlerine geçmemiz gereklidir. Prof. Dr. Choi Woo-Won, modern zamanda üniversitelerin bilginin maddi yönüne bu anlamda bilimin teknolojiye yönelik olarak kaymasına tepki duymaktadır.³ Bu anlamda Asyalılık, modern insanın hayatına kaybettiği manevi yönü tekrar kazandırabilmek için özellikle vurgu yapılmasını gereken yol gösterici bir kavramdır. Şu halde yerel olan Asyalılığın maneviliği, maddi yönü ağır basan modern insanın evrenselliği için zorunludur. Çünkü ancak manevilik temeli üzerine inşa edilen yaşamın maddi yönü sadece insan hayatının değil bir bütün olarak doğanın ve dünyanın uygun kullanımını olabilir.

Asya Üniversitesi’ne ilişkin verdiğimiz bu kısa açıklamalara son bir ekleme yapmak istiyoruz. Aslında bunun bir öneri olduğunu ama ilham kaynağımızın da elbette değerli hocalarımızın ve söz konusu organizasyona katılan değerli akademisyenlerin katkıları olduğunu belirtmek gereklidir. Bu konferansta Mevlana’nın bütün farklı akademisyenlerce ortak bir payda olarak kullanılması bize kurulması düşünülen üniversitenin de bütün insanlığa yapılmış bir çağrı olarak değerlendirilebileceğini göstermektedir. Bu anlamda “Ne olursan ol gel.” sözü Asya Üniversitesi insanın insanlığa açıldığı bir kapı olabileceğini göstermektedir.

² Tabiatına derken aslında fıtratı kastedildiğini belirtmeliyiz.

³ Choi Woo-Won, *Spiritual Foundation of the Asian Civilizations: The unity of verity in BUddha and Rumi*, İcaca 2011, Asian Philosophical Association, 2011, s. 9-20.

Böylesi bir organizasyonu düzenlemenin kolay olmadığını anlatmak için 100'e yakın tebliğin olduğunu ve bunların neredeyse ansiklopedi cildi büyüklüğünde bir kitap olarak basıldığından bahsetmeliyiz. Konular da Asya'nın kültürel çeşitliliğini yansıtırmasına çeşitlilik arz etmektedir. İstanbul Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'nden Prof. Dr. Bayram Ali Çetinkaya'nın "Cultural and Religious Pluralism in the Philosophy of Ikhwan as-Safa and Its Contribution to the Idea of Pluralism in Asian Cultures", Çankırı Üniversite'sinden Yrd. Doç. Dr. Ömer Bozkurt'un "The God of East and West: 'Budd(ha)-Ibn Sab'in's Philosophical Mystical Tolerance", Yıldız Teknik Üniversitesi'nden Prof. Dr. Cihan Okuyucu'nun "Cosmogony Conception and Classical Greek Effect in Âşık Paşa's Garibname", Kazakistan'dan Dr. Alima Yelekulova'nın "The Tendencies of the Modern Kazakh Philoophy", Hindistan'dan Dr. T.L.N. Swamy'nin "Buddhism in Asia: Some Issues" isimli tebliğleri burada sayamayacağımız kadar çok olan felsefe alanındaki çeşitli tebliğlerden yalnızca birkaçını ifade etmektedir. Tebliğlerin yalnızca felsefe konulu olmaları gerekmediği gibi dilin de yalnızca İngilizce olmasına gerek yok. Nitekim Japonya'da bulunan Kyushu Üniversite'sinden Prof. Dr. Yoshizo Itabashi "On the Origins of the Japanese People and Language" Fatih Üniversitesi'nden Doç. Dr. Mehmet Karakuyu'nun "Determining the Socio-economic Profiles of People Cherishing Turkish Bath Culture in Istanbul" adlı tebliğleri farklı dillerde tebliğin olabileceği ve konuların da rahatlıkla konferans kapsamında değerlendirilebileceğini göstermektedir.

Bu organizasyona özellikle Türkiye'den katılmanın kolay olmadığını belirtmemiz gerek. Çünkü yaklaşık 15 saatlik bir yolculuktan sonra Japonya'nın kuzeyinde yer alan Fukuoka'ya varıldı. Ama bu yorgunluğun her sene olduğu gibi bu sene de oldukça renkli ve dolu olan etkinlik programı sayesinde kendisini keyfe bıraktığını rahatlıkla söyleyebiliriz. Ayrıca bir akademisyen olarak Ayne'l Yakın'ın İlme'l Yakın'den daha etkili ve yeterli bir öğrenme olduğunu tecrübe ettiğimizi belirtmemiz gerek. Biraz gittiğimiz yer hakkında gözlemlerimizi aktarmak gerekirse Japonya hakkında şunları söyleyebiliriz: Japonlar suyla iç içeler. Yüzlerinin bir su berraklığında olması yani beyazlığı ve pürüzsüzlüğü, uzun yaşamaları, hep su ürünleriyle beslenmeleri, yemeklerini ağırlıklı olarak suyla haşlamaları... Yine sokakları da suyla gelen terbiyeyi yansıtıyor. Sadece sokakların kendisinden değil, onlar da yürüyen insanların sakinliği, sokaklarda park eden bir araba dahi bulunmaması, arabaların hepsinin daima temiz olması ve hiçbirinin korna çalmaması, kısacası suyun; doğanın dinlendirici sessizliği ve terbiyesi var hep Japonya'da. Buna karşın aynı sokakların ve arabaların küçük olması

Japonya'nın bir diğer karakteristiği. Gerçekten de yarısından fazla araba markasının **Toyota** olduğu ülkede arabaların neredeyse yarısı da küçükten ziyade minik. Yine Kumomato'da gezdiğimiz kale ve içindeki odaların duvarlarındaki minyatürler Japon sanatının doğaya ve ince işçiliğe ne kadar önem verdiklerini göstermektedir. Bize kalırsa, Japon mallarına duyulan güvenin arkasında, Japonların çalışmayı Avrupalı gibi sadece ödev değil de ibadet olarak görmeleri kadar, ince işçilik ve el becerisi isteyen Japon alfabesinin ve minyatür sanatının da etkisi var.

Japon İnsanları oldukça nazik, güleryüzlü ve saygılı. Suşinin çiğ balık olmadığını daha çok bizim etli sarmanın içindeki kuşbaşı et seviyesinde bir çiğ balık parçasının olduğunu, asıl çiğ balığın daha büyük parçalardan olduğunu, yeşil çayın bizim bildiğimiz yeşil çay ile bir alakası olmadığını tecrübe ederek öğrendik. Bir hocamızın dediği gibi bizim etli ve yağlı **pilavımız** yok yerine yağsız ve tuzsuz olan **pirinç** var. Bunun yanında kahvaltı denilen ayrı bir yemek çeşidi yok. Peynir, zeytin, börek gibi bizim kahvaltılıklar yok. Her öğünde yemek çeşitlerinin aynı olduğunu söyleyebiliriz.

Japonya serüvenimizi anlatmanın sonu yok. Bugün ülkemizden yani binlerce kilometre uzaklıktan bakınca bunun bir rüya âleminde olmaya benzediğini söyleyebiliriz. Binaenaleyh, Asya kıtasında olan bizler uyanmalıyız gerçekten de. Bunun için de tarihteki rolümüze bakmamız, kimliğimizi hatırlamamız ve paylaşmamız ve tekrar tarih sahnesine çıkmamız gerekiyor. Avrupa'nın ve Amerika'nın krizlerle boğuştuğu ve anlaşılın uzun süre daha da boğuşacağı gözükken zamanımızda Asya Felsefe Derneği bu organizasyonlarla bize kalırsa dünyanın önemli bir ihtiyacını karşılamaktadır ve gittikçe daha fazla bir biçimde karşılayacaktır. Bunun önemini anlaşıldığı için olsa gerek, daha önceki yıllarda Türkiye, Güney Kore, Kazakistan'da düzenlenen konferansın, 2012 ağustosunda Moğolistan'da, 2013'te de Hindistan'da yapılması şimdiden planlanmış durumda. Şundan eminiz ki en az bizim beklediğimiz kadar yeni katılımcılarla beraber Asya Felsefe Konferanslarına ev sahipliği yapacak ülkeler de bizleri bekliyor. Sadece akademisyen ve hocaları için değil, gelecekte kurulacak olan üniversitenin müstakbel öğrencileri için de. Bu üniversite Türkiye'de kurulabilir mi? Bunun için samimiyetin olması gerektiğini kabul edersek neden olmasın?

Kaynakça

- İcapa 2011, Asian Philosophical Association, 2011.

